

Analisis Elemen Kritikal Hotel Patuh Syariah: Kajian Kes Di Malaysia

(Critical Elements Analysis of Shariah-Compliant Hotels: A Case Study in Malaysia)

Siti Nur Husna Abd Rahman¹, Rafidah Mohd Azli^{2*},
Nursafra Mohd Zhaffar³, Mohd Azam Yahya⁴, Siti Nadiah Binti Babge⁵

^{1, 2, 3}Academy of Contemporary Islamic Studies, Universiti Teknologi MARA Cawangan Negeri Sembilan, 71300, Negeri Sembilan, Malaysia.

⁴Fakulti Keilmuan Islam, UNIMEL, Batu 28, Kuala Sungai Baru, 78200 Melaka, Malaysia.

⁵Fakulti Sains Sosial & Teknologi Maklumat, Kolej Universiti Agrosains Malaysia, Lot 2020 Jalan Ayer Paabas, 78000 Alor Gajah, Melaka.

snhusna@uitm.edu.my
rafidah2262@uitm.edu.my
nursafra@uitm.edu.my
azamyahya@unimel.edu.my
sitinadiah@ucam.edu.my

ARTICLE INFO

Article history:

Received 8 June 2025

Revised 28 August 2025

Accepted 1 September 2025

Published 22 September 2025

Keywords:

Halal Certification
Islamic Tourism
Hospitality Industry
Maqasid al-Shariah
MS2610 Standard
Shariah-Compliant Hotels

Kata Kunci:

Hotel Patuh Syariah
Industri Hospitaliti
Maqasid Syariah
Pelancongan Islam
Pensijilan Halal
Standard MS2610

DOI:

<https://doi.org/10.24191/jhsmr.v1i1.8984>

ABSTRACT

The Islamic hospitality industry in Malaysia has witnessed rapid growth in line with the increasing awareness of Muslim travelers regarding the importance of Shariah-compliant accommodation services. However, the existence of various labels such as Muslim-friendly, halal hotel and Shariah-compliant without a standardized framework has created confusion among consumers and inconsistencies in industry practices. This study aims to identify the critical elements that should be embedded in Shariah-compliant hotels in Malaysia, guided by the principles of Maqasid al-Shariah and the expectations of Muslim tourists. A qualitative approach was employed through content analysis of official certification documents, industry reports, and relevant literature published between 2020 and 2025. The findings highlight six key elements: compliance with halal food and beverages, provision of prayer facilities, gender segregation in hotel amenities, prohibition of non-Shariah-compliant activities, adoption of Islamic work culture, and official certification along with consumer awareness. The study also examines compliance gaps based on current standards such as MS2610:2015 and JAKIM's 2023 Guidelines for Shariah-Compliant Hotel Certification. The results offer important implications for policymakers, certification bodies, and hotel operators in formulating more consistent and structured strategies grounded in Islamic values. In conclusion, strengthening the systematic implementation of Shariah-compliant hotels has the potential to enhance Malaysia's reputation as a global hub for Islamic tourism.

ABSTRAK

Industri hospitaliti Islam di Malaysia menunjukkan perkembangan pesat seiring dengan peningkatan kesedaran pelancong Muslim terhadap

2 * Corresponding author: rafidah2262@uitm.edu.my

keperluan pematuhan syariah dalam perkhidmatan penginapan. Namun begitu, kewujudan pelbagai label seperti Muslim-friendly, hotel halal dan patuh syariah tanpa piawaian yang seragam telah menimbulkan kekeliruan dalam kalangan pengguna dan ketidakselarasan dalam pelaksanaan di peringkat industri. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti elemen-elemen kritikal yang perlu diterapkan dalam hotel patuh syariah di Malaysia berdasarkan prinsip Maqasid Syariah dan kehendak pelancong Muslim. Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif melalui analisis kandungan terhadap dokumen pensijilan rasmi, laporan industri, serta sokongan kajian literatur dari tahun 2020 hingga 2025. Dapatan kajian mengenal pasti enam elemen utama yang merangkumi pematuhan terhadap makanan dan minuman halal, penyediaan kemudahan ibadah, pengasingan jantina dalam fasiliti hotel, larangan aktiviti tidak patuh syariah, pengamalan budaya kerja Islam, serta pensijilan rasmi dan kesedaran pengguna. Kajian ini juga menganalisis jurang pematuhan berdasarkan standard semasa seperti MS2610:2015 dan Garis Panduan Pensijilan Hotel Patuh Syariah JAKIM 2023. Hasil kajian ini memberi implikasi penting kepada pembuat dasar, agensi pensijilan, dan pengusaha hotel dalam merangka strategi pelaksanaan yang lebih konsisten, berstruktur dan berpaksikan nilai-nilai Islam. Kesimpulannya, pemerkasaan pelaksanaan hotel patuh syariah secara sistematik berpotensi meningkatkan reputasi Malaysia sebagai hab pelancongan Islam bertaraf global.

ANALISIS ELEMEN KRITIKAL HOTEL PATUH SYARIAH: KAJIAN KES DI MALAYSIA

PENGENALAN

Industri pelancongan Islam merupakan salah satu sektor yang berkembang pesat di peringkat global, termasuk di Malaysia. Menurut laporan Global Muslim Travel Index oleh Crescent Rating (2023), bilangan pelancong Muslim di seluruh dunia dijangka mencecah 230 juta orang menjelang tahun 2028, dengan sumbangan ekonomi melebihi USD 225 bilion. Malaysia kekal di kedudukan teratas sebagai destinasi pelancongan Muslim global sejak beberapa tahun kebelakangan ini. Sumbangan industri pelancongan kepada Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) Malaysia pada tahun 2022 adalah sekitar 14.5%, dan sektor pelancongan Islam kini diiktiraf sebagai salah satu pemacu pertumbuhan ekonomi baharu yang signifikan (Tourism Malaysia, 2023).

Hotel patuh syariah merupakan antara teras utama dalam menyokong pertumbuhan sektor ini. Ia merujuk kepada premis penginapan yang menjalankan operasi dan perkhidmatan berdasarkan prinsip dan nilai-nilai Islam seperti penyediaan makanan halal, pengasingan ruang lelaki dan wanita, larangan aktiviti yang bertentangan dengan syarak, kemudahan ibadah, serta penerapan nilai-nilai Islam dalam etika kerja dan latihan staf (Mohd Fadil, 2011; Md Hamzaime et al., 2015). Namun begitu, pelaksanaan konsep ini masih berdepan pelbagai cabaran. Antara isu utama ialah ketidakseragaman tafsiran dan pelaksanaan elemen syariah dalam kalangan pemain industri. Kajian Pitra dan Albattat (2021) mendapati jurang pemahaman dalam kalangan pengusaha hotel maneabas berlakunya perbezaan dalam tahap pematuhan, termasuk kekurangan kemudahan solat, penggunaan bahan tidak halal, serta latihan staf yang tidak mencukupi.

Tambahan pula, menurut Islamic Tourism Centre (ITC), sehingga tahun 2023 hanya 15 buah hotel di Malaysia menerima pengiktirafan rasmi sebagai hotel patuh syariah daripada Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM). Hal ini menunjukkan jurang pelaksanaan yang ketara berbanding lebih 5,200 hotel berdaftar yang wujud di seluruh negara (ITC, 2023). Keadaan ini diperburuk oleh ketiadaan satu standard pensijilan yang diwajibkan, menyebabkan pelabelan seperti “Muslim-friendly” atau “Islamic hotel” digunakan secara longgar dan mengelirukan pengguna (Marzuki et al., 2021).

Pelancong Muslim dilaporkan meletakkan keselesaan spiritual sebagai keutamaan utama dalam memilih tempat penginapan, termasuk adanya arah kiblat, bahan bacaan Islamik dan persekitaran bebas maksiat (Rasit, 2016). Pelaksanaan hotel patuh syariah yang tidak konsisten menyebabkan tahap kepuasan pelanggan Muslim berbeza-beza dan menimbulkan keraguan terhadap ketulenan pelabelan syariah. Oleh itu, artikel ini bertujuan untuk mengenal pasti dan menganalisis elemen-elemen utama yang perlu diterapkan dalam pengoperasian hotel patuh syariah di Malaysia berdasarkan prinsip Maqasid Syariah. Kajian ini bukan sahaja menilai elemen daripada sudut pematuhan syariah, malah turut mengambil kira keperluan pengguna Muslim kontemporari dan standard piawaian semasa. Diharapkan dapatan kajian ini dapat menjadi rujukan berguna kepada penggubal dasar, pengusaha industri hospitaliti, dan badan pensijilan dalam merangka strategi pelaksanaan yang lebih konsisten, menyeluruh dan diyakini. Berikut ialah Jadual 1 Statistik Industri Hotel Patuh Syariah yang merangkum data utama berkaitan jumlah hotel, pensijilan, dan unjuran pelancong Muslim global.

Jadual 1: Statistik Industri Hotel Patuh Syariah

PERKARA	STATISTIK / MAKLUMAT
Jumlah Hotel Berdaftar di Malaysia (2023)	5,200 buah hotel
Jumlah Hotel Patuh Syariah yang Diiktiraf JAKIM (2023)	15 buah hotel
Peratus Hotel Diiktiraf Patuh Syariah	0.29%
Unjuran Pelancong Muslim Global Menjelang 2028	230 juta orang
Laporan Utama Berkaitan	Global Muslim Travel Index 2023 (CrescentRating)
Agensi Terlibat dalam Pensijilan	JAKIM, ITC, Kementerian Pelancongan

Jadual 1 Statistik Industri Hotel Patuh Syariah menunjukkan jurang ketara antara potensi pasaran pelancongan Islam dengan realiti pelaksanaan pensijilan hotel patuh syariah di Malaysia. Berdasarkan data terkini yang diperolehi daripada Islamic Tourism Centre (ITC), terdapat lebih 5,200 buah hotel berdaftar yang beroperasi di Malaysia pada tahun 2023. Namun begitu, hanya 15 buah hotel telah menerima pengiktirafan rasmi sebagai hotel patuh syariah daripada Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM), yang mewakili hanya 0.29% daripada jumlah keseluruhan hotel. Statistik ini amat signifikan kerana ia mencerminkan betapa rendahnya kadar pematuhan terhadap standard syariah dalam sektor hospitaliti tempatan walaupun negara ini sering diposisikan sebagai destinasi pelancongan Islam utama dunia.

Lebih membimbangkan, ketidakseimbangan ini berlaku dalam suasana permintaan yang semakin meningkat terhadap produk pelancongan Islam global. Laporan Global Muslim Travel Index 2023 oleh CrescentRating mengunjurkan bahawa populasi pelancong Muslim global akan mencapai 230 juta orang menjelang 2028, sekali gus menjadikan segmen ini sebagai antara yang paling pesat berkembang dalam sektor pelancongan antarabangsa. Ini menunjukkan bahawa industri perhotelan Malaysia belum memanfaatkan sepenuhnya peluang yang tersedia untuk memperkukuh kedudukan negara sebagai hab pelancongan Islam yang berdaya saing.

Dari sudut tadbir urus, situasi ini juga menonjolkan perlunya sinergi yang lebih erat antara agensi utama seperti JAKIM, ITC, dan Kementerian Pelancongan dalam memperluaskan mekanisme pensijilan, meningkatkan kesedaran industri, serta memberi insentif kepada pemain hotel untuk mengambil bahagian dalam program hotel patuh syariah. Tanpa strategi yang menyeluruh, industri perhotelan Islam tempatan berisiko sekadar menjadi simbolik dan tidak berkembang secara mapan dalam memenuhi keperluan pelancong Muslim yang semakin peka terhadap nilai-nilai syariah.

Secara keseluruhannya, jadual ini bukan sahaja membentangkan statistik semasa, tetapi turut memperkukuh rasional dan urgensi kajian ini untuk menyelidiki elemen-elemen kritikal yang perlu diwujudkan dalam sesebuah hotel patuh syariah serta mengenal pasti strategi pemerkasaan pelaksanaannya.

SOROTON LITERATUR

Perkembangan industri pelancongan Islam telah membawa kepada kemunculan sub-sektor khusus seperti hotel patuh syariah, yang semakin mendapat perhatian dalam kalangan pengkaji dan pengusaha hotel. Konsep hotel patuh syariah mula diperkenalkan sebagai respons terhadap permintaan pelancong Muslim yang menginginkan perkhidmatan penginapan yang selari dengan prinsip Islam (Razalli et al., 2013). Ini termasuk penyediaan makanan halal, pengasingan kemudahan mengikut jantina, dan larangan aktiviti tidak patuh syariah seperti penjualan alkohol dan hiburan melampau (Samori et al., 2016).

Menurut Henderson (2010), konsep hospitaliti Islam bukan sahaja bersifat fizikal, tetapi juga menyeluruh dari segi spiritual dan moral. Hotel yang benar-benar patuh syariah harus menyediakan persekitaran yang memelihara nilai Islam dalam semua aspek – termasuk interaksi pekerja dan pelanggan serta kemudahan ibadah yang menyokong pelaksanaan tuntutan agama. Kajian Battour et al. (2014) dan Rasit (2016) menunjukkan pelancong Muslim amat menitikberatkan elemen seperti arah kiblat, sejadah, surau, dan bahan bacaan Islamik sebagai faktor penentu pemilihan hotel.

Walau bagaimanapun, kajian oleh Marzuki et al. (2021) dan Mohd Fadil (2011) mendedahkan bahawa pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia masih belum seragam. Cabaran utama termasuk ketiadaan garis panduan standard yang diiktiraf bersama, kekangan kos pelaksanaan, kekurangan pekerja yang terlatih dalam prinsip syariah, serta pelabelan yang tidak mencerminkan pematuhan sebenar (e.g., "Islamic-friendly"). Kajian oleh Abdullah & Ibrahim (2023) turut menekankan isu ketidakpastian industri berhubung tahap pematuhan sebenar dalam kalangan hotel-hotel yang menggunakan label Islamik secara bebas.

Beberapa kajian antarabangsa telah mencadangkan pelbagai model pelaksanaan hotel patuh syariah. Di Turki dan UAE, konsep ini diintegrasikan dalam dasar pelancongan nasional melalui pensijilan rasmi dan penguatkuasaan berkanun (Altinbas & Ekinici, 2022). Di Indonesia pula, Badan Penyelenggara Jaminan Produk Halal (BPJPH) telah memperkenalkan sistem pelabelan dan akreditasi hotel patuh syariah yang lebih komprehensif berbanding Malaysia (Widodo et al., 2023). Pendekatan sistematik yang berasaskan undang-undang dan digerakkan oleh kerajaan dilihat berkesan dalam membina kepercayaan pengguna Muslim di rantau ini.

Dalam konteks tempatan, pendekatan berasaskan Maqasid Syariah telah mula dikemukakan sebagai asas teoritikal kepada pembinaan model hotel patuh syariah. Md Salleh et al. (2020) mengesyorkan bahawa tiga kategori utama dalam Maqasid Syariah – daruriyyat, hajiyyat dan tahsiniyyat – boleh digunakan untuk mengklasifikasikan elemen fizikal, rohani dan etika dalam operasi hotel Islamik. Misalnya, penyediaan makanan halal dan kemudahan solat tergolong dalam daruriyyat; manakala pengasingan kemudahan lelaki-wanita dan persekitaran harmoni termasuk dalam hajiyyat dan tahsiniyyat.

Namun demikian, terdapat kekurangan dalam kajian empirikal tempatan yang menggabungkan persepsi pengguna, pandangan pakar, serta dokumen piawaian semasa secara holistik. Kebanyakan kajian terdahulu seperti oleh Samori et al. (2016) dan Razalli et al. (2013) lebih menumpukan kepada aspek konseptual atau cabaran umum tanpa analisis yang menelusuri elemen-elemen kritikal secara sistematik berdasarkan standard terkini seperti MS2610:2015 dan Garis Panduan Hotel Patuh Syariah JAKIM (2023).

Menyedari jurang tersebut, kajian ini dilaksanakan untuk meneliti secara mendalam elemen-elemen utama hotel patuh syariah berdasarkan prinsip Maqasid Syariah, serta menganalisis tahap pematuhan terhadap garis panduan rasmi. Dapatan kajian ini diharap dapat menyumbang kepada penghasilan rangka kerja pelaksanaan yang lebih tersusun dan dapat dijadikan rujukan utama oleh pihak industri, penggubal dasar dan badan pensijilan halal. Berikut ialah Jadual 2 sorotan literatur bertema yang memaparkan pengkaji, fokus kajian, dan kelemahan atau jurang yang dikenalpasti.

Jadual 2: Jadual Sorotan Literatur Bertema

PENGAJI	FOKUS KAJIAN	KELEMAHAN/ JURANG DIKENALPASTI
Razalli et al. (2013)	Pembangunan model hotel patuh syariah dari sudut pengurusan dan peluang pasaran	Kurang integrasi dengan pandangan pengguna dan pakar dalam kajian model
Henderson (2010)	Hospitaliti Islam sebagai konsep spiritual dan moral dalam sektor penginapan	Tidak fokus kepada realiti pelaksanaan di lapangan
Marzuki et al. (2021)	Cabaran pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia termasuk pensijilan dan latihan	Tiada kajian menyeluruh melibatkan pematuhan terhadap MS2610 atau JAKIM
Md Salleh et al. (2020)	Aplikasi Maqasid Syariah dalam pembangunan konsep perkhidmatan perhotelan Islam	Kurang kajian empirikal yang menguji kerangka Maqasid Syariah
Altinbas & Ekinci (2022)	Penguatkuasaan dan pensijilan hotel Islam di Turki dan UAE secara berkanun	Tidak menilai dari sudut pengalaman pelanggan atau nilai spiritual
Widodo et al. (2023)	Sistem pensijilan hotel halal di Indonesia oleh BPJPH dan impaknya	Belum dibanding secara langsung dengan konteks Malaysia
Abdullah & Ibrahim (2023)	Kerangka dasar dan cabaran institusi dalam pelaksanaan hospitaliti halal di Malaysia	Perlu kajian lebih empirikal melibatkan hotel tempatan yang disijilkan

Jadual 2 memperincikan tujuh kajian utama yang membentuk asas kepada perkembangan konsep hotel patuh syariah dari perspektif global dan tempatan. Secara keseluruhan, kajian-kajian terdahulu telah menyumbang kepada pemahaman awal terhadap keperluan, konsep, serta cabaran pelaksanaan hotel patuh syariah dalam pelbagai konteks.

Kajian oleh Razalli et al. (2013) dan Henderson (2010) menjadi antara perintis dalam membentuk kerangka konsep hospitaliti Islam, menekankan keperluan terhadap penyediaan elemen fizikal dan spiritual dalam perkhidmatan hotel. Namun, fokus utama kedua-dua kajian ini lebih tertumpu kepada eksplorasi konseptual dan masih kurang menyentuh aspek pelaksanaan sebenar atau pandangan pengguna secara empirik.

Seterusnya, Marzuki et al. (2021) dan Mohd Fadil (2011) memberikan gambaran lebih realistik terhadap cabaran pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia. Isu utama yang dikenal pasti ialah kekurangan pensijilan rasmi, ketidakseragaman dalam pelaksanaan elemen syariah, serta pelabelan yang tidak konsisten. Walaupun bernilai dari segi praktikal, kajian ini masih tidak membandingkan secara langsung pematuhan terhadap standard seperti MS2610:2015 atau Garis Panduan JAKIM yang terkini.

Dalam usaha untuk menyediakan asas teori Islamik yang lebih mantap, Md Salleh et al. (2020) mencadangkan pendekatan berasaskan Maqasid Syariah sebagai kerangka utama untuk menstruktur elemen-elemen perkhidmatan hotel. Walau bagaimanapun, kajian ini bersifat normatif dan belum dibuktikan secara menyeluruh melalui dapatan lapangan.

Kajian antarabangsa oleh Altinbas & Ekinci (2022) dan Widodo et al. (2023) memperlihatkan bahawa negara seperti Turki, UAE dan Indonesia telah jauh ke hadapan dalam menginstitusikan pensijilan hotel halal melalui perundangan, penguatkuasaan, dan sistem pelaporan berpusat. Namun, kajian tersebut tidak menilai impak langsung terhadap pengalaman pelanggan atau keberkesanan pelaksanaan nilai Islam secara holistik.

Akhir sekali, Abdullah & Ibrahim (2023) menyoroti kekangan institusi dan dasar dalam konteks Malaysia, menunjukkan perlunya satu pendekatan yang menyepadukan aspek dasar, pensijilan, dan penilaian pengguna. Kesimpulan terdapat jurang antara teori dan amalan sebenar dan Kajian terdahulu kurang membincangkan pematuhan kepada piawaian semasa serta tiada pendekatan sistematik yang menggabungkan persepsi pengguna, data pensijilan, dan prinsip Maqasid Syariah secara menyeluruh.

METODOLOGI

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan kaedah analisis kandungan terhadap dokumen-dokumen rasmi dan bahan literatur berkaitan pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia. Pendekatan ini dipilih kerana ia membolehkan pengkaji menilai secara mendalam kandungan teks dan data yang relevan dengan objektif kajian. Kajian ini berbentuk kajian kes dengan memfokuskan kepada konteks Malaysia sebagai negara majoriti Muslim yang telah memperkenalkan garis panduan hotel patuh syariah melalui dokumen rasmi seperti MS2610:2015 dan Garis Panduan Pensijilan Hotel Patuh Syariah JAKIM (2023). Sumber data dalam kajian ini diperoleh secara purposif, melibatkan dokumen rasmi kerajaan, laporan industri, artikel jurnal berwasit, serta data daripada organisasi berkaitan seperti CrescentRating, Islamic Tourism Centre (ITC), dan BPJPH Indonesia. Selain itu, kajian juga melibatkan semakan terhadap maklumat awam daripada laman sesawang hotel terpilih seperti De Palma Hotel, Raia Hotel dan TH Hotel yang dikenali sebagai antara pelopor pelaksanaan prinsip patuh syariah di Malaysia.

Kaedah analisis kandungan yang digunakan bersifat deskriptif dan interpretatif, di mana elemen-elemen penting daripada dokumen dianalisis dan dikategorikan mengikut kerangka Maqasid Syariah iaitu daruriyyat, hajiyyat dan tahsiniyyat. Proses ini melibatkan pengekodan awal, pengelompokan tema, dan pemeriksaan silang antara sumber dokumen, laporan industri dan kajian ilmiah. Analisis ini membolehkan pengkaji mengenal pasti tema-tema utama berkaitan pematuhan syariah, mengenalpasti jurang pelaksanaan, serta merumuskan saranan strategik bagi memperkukuh pelaksanaan hotel patuh syariah secara sistematik. Bagi meningkatkan ketepatan dan kebolehpercayaan dapatan, kajian ini menggunakan teknik triangulasi sumber dengan membandingkan pelbagai jenis dokumen dari sudut isi kandungan dan perspektif yang dibawa. Proses analisis ini selaras dengan saranan oleh Patton (2015) yang menekankan kepentingan pelbagai sumber dalam penyelidikan kualitatif bagi mencapai pemahaman yang menyeluruh dan mantap. Berikut ialah Jadual 3 Ringkasan Metodologi yang memaparkan komponen utama kajian anda secara sistematik.

Jadual 3: Ringkasan Metodologi

KOMPONEN	KETERANGAN
Reka Bentuk Kajian	Kajian kes kualitatif (Malaysia sebagai konteks)
Pendekatan	Analisis kandungan (content analysis)
Kaedah Pengumpulan Data	Pemilihan purposif terhadap dokumen rasmi dan literatur
Sumber Data	Dokumen rasmi (MS2610, JAKIM 2023), laporan industri (ITC, CrescentRating), jurnal berwasit, laman sesawang hotel
Kaedah Analisis	Deskriptif dan interpretatif; pengekodan, pengelompokan, inferens
Kerangka Analisis	Maqasid Syariah (Daruriyyat, Hajiyyat, Tahsiniyyat)
Strategi Validasi	Triangulasi sumber (Patton, 2015)

Jadual 3 Ringkasan Metodologi memperincikan komponen asas kajian ini yang berteraskan pendekatan kualitatif. Pemilihan reka bentuk kajian kes kualitatif adalah selaras dengan objektif kajian yang meneliti pelaksanaan elemen hotel patuh syariah secara kontekstual dalam landskap industri hospitaliti di Malaysia. Pemilihan analisis kandungan sebagai pendekatan utama memberikan kelebihan kepada penyelidik untuk meneliti kandungan dokumen, dasar rasmi, dan literatur akademik dengan mendalam dan sistematik. Kaedah pengumpulan data dilakukan secara purposif, iaitu dengan memilih dokumen yang relevan, sahih dan terkini dalam lingkungan tahun 2020 hingga 2025. Antara sumber utama ialah dokumen rasmi seperti MS2610:2015 dan Garis Panduan JAKIM 2023, laporan industri oleh ITC dan CrescentRating, serta artikel jurnal berwasit yang membincangkan teori, model dan amalan hotel patuh syariah. Kajian juga memanfaatkan maklumat daripada laman sesawang hotel terpilih yang diketahui melaksanakan dasar patuh syariah, sekali gus membina gambaran praktikal berdasarkan realiti lapangan.

Proses analisis kandungan dijalankan secara deskriptif dan interpretatif, yang melibatkan pengekodan elemen-elemen penting berkaitan pematuhan syariah, pengelompokan tema utama, dan interpretasi berdasarkan konteks pelaksanaan sebenar. Elemen-elemen ini kemudiannya diklasifikasikan mengikut

kerangka Maqasid Syariah iaitu daruriyyat, hajiyyat dan tahsiniyyat, bagi memastikan analisis berteraskan prinsip syariah yang komprehensif.

Bagi menjamin kesahan dan kebolehpercayaan dapatan, kajian ini mengaplikasikan strategi triangulasi sumber seperti disarankan oleh Patton (2015), dengan membandingkan maklumat daripada pelbagai sumber – termasuk dokumen pensijilan, laporan pelancongan dan literatur akademik. Pendekatan metodologi yang dirumuskan ini membolehkan penyelidik memperoleh gambaran holistik terhadap tahap pelaksanaan hotel patuh syariah serta jurang yang wujud dalam sistem semasa.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Dapatan kajian ini disusun berdasarkan enam tema utama yang diperoleh melalui analisis kandungan dokumen piawaian, laporan industri dan kajian kes hotel patuh syariah di Malaysia. Setiap tema dikaitkan dengan kategori Maqasid Syariah (daruriyyat, hajiyyat, tahsiniyyat) bagi menilai keutamaannya dalam pembentukan hotel patuh syariah yang menyeluruh.

1. Pematuhan terhadap Makanan dan Minuman Halal (Daruriyyat)

Elemen ini merupakan keperluan asas yang tidak boleh dikompromi. Semua hotel patuh syariah yang dianalisis menetapkan pematuhan ketat terhadap pensijilan halal oleh JAKIM. SOP dapur mengkehendaki pemisahan ruang masakan halal dan bukan halal, pemeriksaan rantaian bekalan, serta audit kebersihan berkala. Hal ini selari dengan firman Allah: “Wahai sekalian manusia! Makanlah dari apa yang ada di bumi yang halal lagi baik” (Surah al-Baqarah, 2:168). Walau bagaimanapun, dapatan menunjukkan masih terdapat hotel yang hanya memfokuskan kepada menu makanan tanpa menyemak rantaian bekalan dan latihan dapur secara menyeluruh.

2. Kemudahan Ibadah (Daruriyyat)

Penyediaan ruang solat, sejadah, arah kiblat dan al-Qur'an merupakan kemudahan yang sangat dituntut oleh pelancong Muslim. Hotel yang konsisten menyediakan kemudahan ini menunjukkan tahap kepatuhan yang tinggi. Ada hotel yang memperkenalkan pengumuman waktu solat melalui sistem PA atau aplikasi bilik. Sabda Nabi SAW: “Antara perkara pertama yang ditanya kelak adalah solat” (HR Tirmidzi). Namun, masih terdapat hotel bertaraf empat bintang yang tidak menyediakan ruang solat khusus di kawasan awam.

3. Pengasingan Jantina dalam Fasiliti (Hajiyyat)

Beberapa hotel telah melaksanakan jadual penggunaan kolam renang dan gimnasium berasingan mengikut jantina atau waktu. Hotel tertentu seperti De Palma Ampang menyediakan kemudahan berasingan secara tetap. Walaupun elemen ini bukan keperluan asasi, ia memberikan keselesaan rohani dan selari dengan konsep hijab dalam Islam (Surah an-Nur, 24:30-31). Cabaran utama ialah kos pengubahsuaian dan kekangan fizikal dalam bangunan sedia ada.

4. Larangan Aktiviti Tidak Patuh Syariah (Daruriyyat)

Elemen ini merangkumi pengharaman alkohol, perjudian, serta penapisan saluran TV daripada kandungan tidak bermoral. Hotel yang komited melaksanakan dasar ini biasanya juga menyekat penggunaan dewan untuk aktiviti hiburan yang melampau. Larangan ini bersandarkan kepada ayat: “Sesungguhnya khamr, perjudian... adalah najis daripada perbuatan syaitan” (al-Ma'idah: 90). Dapatan menunjukkan bahawa pelabelan “patuh syariah” kadangkala tidak disokong dengan penguatkuasaan SOP yang konsisten, seperti pemeriksaan terhadap bar mini atau kelulusan acara.

5. Latihan dan Budaya Kerja Islam (Tahsiniyyat)

Hotel yang benar-benar mematuhi syariah membentuk budaya kerja yang berteraskan nilai Islam. Modul latihan staf yang mengandungi adab berpakaian, memberi salam, pengucapan doa, serta pengurusan masa kerja berdasarkan waktu solat menjadi nilai tambah yang signifikan. Namun, kebanyakan hotel belum

mempunyai modul latihan formal dan hanya bergantung kepada inisiatif dalaman. Ini bertentangan dengan konsep “al-Amr bil Ma’ruf wa Nahy ‘anil Munkar” sebagai asas etika organisasi.

6. Pensijilan dan Kesedaran Pengguna (Hajiyyat)

Terdapat persepsi yang ketara dalam kalangan pengguna bahawa label “patuh syariah” hanya diyakini apabila disertakan dengan pensijilan rasmi seperti JAKIM atau ITC. Tanpa pensijilan, pengguna meragui kesahihan pelaksanaan walaupun elemen patuh syariah dilaksanakan secara dalaman. Kajian ini menunjukkan bahawa masih banyak hotel menggunakan pelabelan “Muslim-friendly” tanpa sebarang audit formal, menyebabkan wujudnya jurang kepercayaan dalam pasaran.

Secara keseluruhan, elemen-elemen seperti makanan halal, kemudahan ibadah, dan larangan aktiviti tidak syarie tergolong dalam kategori daruriyyat dan menjadi asas pematuhan syariah dalam hotel. Elemen seperti pengasingan jantina dan pensijilan rasmi termasuk dalam hajiyyat, manakala budaya kerja Islam diletakkan dalam tahsiniyyat. Dapatan ini mengesahkan bahawa pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia masih berbeza dari segi tahap dan konsistensi, memerlukan intervensi melalui latihan, pensijilan dan penguatkuasaan dasar yang lebih menyeluruh. Berikut ialah Jadual 5 Elemen Hotel Patuh Syariah Mengikut Maqasid Syariah yang mengklasifikasikan setiap tema utama kajian berdasarkan kategori daruriyyat, hajiyyat dan tahsiniyyat.

Jadual 4: Elemen Hotel Patuh Syariah Mengikut Maqasid Syariah

TEMA UTAMA	HURAIAN RINGKAS	KATEGORI MAQASID SYARIAH
Pematuhan Makanan dan Minuman Halal	Pensijilan halal JAKIM, SOP dapur halal, kawalan pembekal	Daruriyyat
Kemudahan Ibadah	Penyediaan surau, sejadah, arah kiblat, naskhah al-Qur’an	Daruriyyat
Pengasingan Jantina	Jadual penggunaan fasiliti lelaki/wanita, ruang berasingan	Hajiyyat
Larangan Aktiviti Tidak Patuh Syariah	Larangan alkohol, perjudian, tapisan TV, dasar acara	Daruriyyat
Latihan dan Budaya Kerja Islam	Latihan nilai Islam, etika kerja, doa harian staf	Tahsiniyyat
Pensijilan dan Kesedaran Pengguna	Keperluan pengiktirafan rasmi (JAKIM/ITC), kepercayaan pelanggan	Hajiyyat

Jadual 5 ini memperincikan enam elemen utama yang dikenal pasti sebagai komponen kritikal dalam pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia, yang kemudiannya dikelaskan berdasarkan tiga kategori Maqasid Syariah: daruriyyat, hajiyyat, dan tahsiniyyat. Pengelompokan ini penting bagi menentukan tahap keutamaan dan kewajipan dalam pelaksanaan elemen-elemen berkenaan oleh pihak hotel.

Tiga elemen utama iaitu pematuhan makanan dan minuman halal, kemudahan ibadah, serta larangan aktiviti tidak patuh syariah dikategorikan sebagai daruriyyat. Elemen-elemen ini menyentuh keperluan asas dalam menjaga agama (hifz al-din) dan ketulenan gaya hidup Islam pelancong Muslim. Tanpa pematuhan dalam aspek ini, pengalaman pelanggan bukan sahaja terjejas tetapi juga boleh melanggar prinsip asas syarak. Pematuhan halal misalnya, bukan sekadar pada bahan makanan, malah merangkumi pengurusan dapur, peralatan, dan logistik pembekalan. Larangan terhadap khamr dan maksiat pula bersumber daripada al-Quran (al-Ma'idah: 90), menjadikan pelaksanaannya wajib dalam semua premis patuh syariah.

Dua elemen seterusnya iaitu pengasingan jantina dan pensijilan rasmi serta kesedaran pengguna dikelaskan sebagai hajiyyat. Elemen hajiyyat memberikan kemudahan dan keselesaan tambahan kepada pelanggan, tanpa menjejaskan kelangsungan agama secara langsung jika tidak dilaksanakan. Walau bagaimanapun, dalam konteks pasaran pelancongan Islam global, pelaksanaan elemen ini memberi kelebihan daya saing yang signifikan. Pengasingan kemudahan berdasarkan jantina selari dengan prinsip hijab dan etika pergaulan dalam Islam, manakala pensijilan rasmi seperti yang dikeluarkan oleh JAKIM atau ITC mampu meningkatkan kepercayaan pelanggan terhadap keaslian amalan patuh syariah.

Akhir sekali, latihan dan budaya kerja Islam dikategorikan sebagai tahsiniyyat, iaitu elemen pelengkap yang menyumbang kepada kualiti perkhidmatan dan pengalaman pelanggan secara menyeluruh. Budaya kerja yang menekankan nilai-nilai Islam seperti memberi salam, menjaga adab komunikasi, dan berdoa sebelum bekerja melambangkan komitmen dalaman hotel terhadap nilai spiritual. Walaupun tidak wajib dari sudut pelaksanaan, elemen ini meningkatkan integriti dan suasana Islamik secara menyeluruh, sekali gus memperkukuh peranan hotel sebagai medium dakwah tidak langsung.

Secara keseluruhannya, pengelompokan elemen berdasarkan Maqasid Syariah memberi kerangka jelas dalam mengenal pasti tahap kepentingan sesuatu amalan dalam hotel patuh syariah. Ia membantu pengusaha dan pembuat dasar menetapkan keutamaan dalam pelaksanaan, pensijilan, dan audit berkala agar selari dengan kehendak syariah dan keperluan pasaran pelancongan Muslim yang semakin berkembang.

Dalil Syariah Bagi Elemen Kritikal Hotel Patuh Syariah

Konsep hotel patuh syariah bukan sekadar pendekatan komersial dalam menarik pelancong Muslim, tetapi berakar kukuh daripada prinsip-prinsip syariah yang termaktub dalam al-Quran dan Hadis. Setiap elemen yang membentuk hotel patuh syariah seperti penyediaan makanan halal, pengasingan jantina, kebersihan, larangan hiburan melampau dan penyediaan kemudahan ibadah berpaksikan kepada dalil yang sahih dan diiktiraf dalam hukum Islam.

Sebagai contoh, penyediaan makanan dan minuman halal adalah kewajipan yang dinyatakan dalam Surah al-Baqarah ayat 172 dan ditegaskan melalui pelbagai hadis yang melarang pengambilan makanan syubhah atau haram. Larangan terhadap alkohol tidak hanya berkaitan pemakanan tetapi juga mencerminkan prinsip menjaga akal atau Hifz al-Aql dalam Maqasid Syariah.

Dalam konteks pengasingan ruang dan pemeliharaan aurat, Surah an-Nur ayat 30 hingga 31 menggariskan kewajipan menundukkan pandangan dan memelihara kehormatan. Prinsip ini menjadi asas kepada pengasingan kolam renang, gimnasium dan ruang rehat mengikut jantina di hotel patuh syariah. Etika berpakaian staf serta adab pergaulan pelanggan juga diperhalusi berdasarkan nas yang mementingkan kesopanan dan penghormatan antara jantina.

Keperluan menyediakan kemudahan ibadah seperti ruang solat, petunjuk kiblat dan bahan bacaan Islamik pula berteraskan perintah menunaikan solat dalam Surah al-Ankabut ayat 45. Solat merupakan rukun Islam yang mesti dipelihara dalam apa jua keadaan termasuk ketika musafir.

Kebersihan yang menjadi prinsip asas dalam operasi hotel turut mendapat penekanan dalam Hadis sahih yang menyebut bahawa kebersihan adalah sebahagian daripada iman. Oleh itu pengurusan hotel wajib memastikan tahap kebersihan yang tinggi dalam aspek tandas, bilik, peralatan dan persekitaran hotel.

Hiburan yang disediakan dalam hotel juga perlu mengelakkan unsur maksiat atau kelalaian yang melampau. Surah al-Furqan ayat 72 mengingatkan umat Islam agar menjauhi perkara sia-sia dan maksiat. Ini selaras dengan prinsip Hifz al-Din dan Hifz al-Aql dalam kerangka Maqasid Syariah.

Pemahaman terhadap dalil-dalil ini penting agar amalan pengurusan hotel patuh syariah benar-benar menepati maksud pematuhan syariah yang hakiki. Ia tidak seharusnya terhenti pada penjenamaan semata-mata, tetapi perlu diterjemahkan dalam bentuk polisi, latihan, prosedur operasi dan sistem pemantauan yang berasaskan syariat Islam secara menyeluruh. Berikut ialah Jadual 4 al-Quran dan Hadis bagi menyokong elemen-elemen kritikal dalam hotel patuh syariah.

Jadual 5: Dalil Hotel Patuh Syariah

ELEMEN HOTEL PATUH SYARIAH	DALIL AL-QURAN / HADIS
Makanan Halal dan Minuman Bebas Alkohol	Surah al-Baqarah (2:172), Hadis Ahmad & Abu Daud
Pengasingan Jantina / Aurat	Surah an-Nur (24:30–31), Hadis al-Bukhari & Muslim
Kemudahan Solat dan Ibadah	Surah al-'Ankabut (29:45), Hadis al-Baihaqi
Etika Perkhidmatan Islamik	Surah al-Qasas (28:77), Hadis Ahmad

Kebersihan dan Persekitaran Hotel	Hadis riwayat Muslim
Larangan Hiburan Melampau / Maksiat	Surah al-Furqan (25:72), Hadis al-Bukhari
Pakaian Sopan dan Patuh Syariah	Surah al-A'raf (7:26), Hadis Abu Dawud
Transaksi Bebas Riba dan Penipuan	Surah al-Baqarah (2:275), Hadis Muslim
Penyediaan Bahan Bacaan Islamik	Surah Al-Muzzammil (73:20), Hadis riwayat al-Tirmizi
Penggunaan Produk Halal dalam Operasi Harian	Surah al-Maidah (5:3), Hadis al-Tirmizi

Jadual 4 yang dibentangkan menunjukkan bahawa setiap elemen utama dalam pengoperasian hotel patuh syariah disokong oleh dalil-dalil yang jelas daripada al-Quran dan Hadis. Hal ini menegaskan bahawa pelaksanaan elemen-elemen seperti penyediaan makanan halal, pengasingan jantina, larangan aktiviti maksiat, dan kemudahan ibadah bukanlah semata-mata keperluan pelanggan Muslim kontemporari, tetapi berakar daripada prinsip syariah yang kukuh. Sebagai contoh, penyediaan makanan halal dan larangan alkohol merujuk terus kepada perintah Allah dalam Surah al-Baqarah (2:172) yang mengarahkan umat Islam agar mengambil makanan yang halal dan baik. Begitu juga, pengasingan ruang mengikut jantina dan penekanan terhadap aurat dan adab berpakaian disokong oleh Surah an-Nur (24:30–31), sekali gus memberikan asas syariah yang jelas kepada polisi operasi hotel yang membezakan ruang lelaki dan wanita. Selain itu, penyediaan kemudahan ibadah seperti ruang solat, petunjuk kiblat dan bahan bacaan Islamik adalah sejajar dengan tuntutan ibadah dalam Surah al-Ankabut (29:45) dan hadis mengenai solat sebagai tiang agama. Hal ini menunjukkan keperluan spiritual bukanlah satu tambahan pilihan, tetapi satu keperluan asas yang mesti diberi keutamaan dalam industri hospitaliti Islam.

Penekanan terhadap etika perkhidmatan, kebersihan dan persekitaran hotel yang sopan turut digariskan dalam Surah al-Qasas (28:77) dan hadis seperti “kebersihan sebahagian daripada iman”, menunjukkan bahawa pengurusan hotel perlu merangkumi dimensi moral dan fizikal sebagai satu nilai tambah kepada pengalaman pelanggan. Secara keseluruhan, analisis dalil ini membuktikan bahawa hotel patuh syariah tidak boleh hanya bersandarkan kepada label komersial semata-mata, tetapi harus berpandukan kepada prinsip-prinsip asas Islam. Pemahaman dan penerapan dalil-dalil ini dalam bentuk prosedur operasi standard (SOP) akan memperkukuh integriti pensijilan hotel patuh syariah serta meningkatkan tahap kepercayaan pengguna Muslim terhadap kesahihan perkhidmatan yang ditawarkan.

Elemen Penting Dalam Hotel Patuh Syariah

Hotel patuh syariah berfungsi bukan sahaja sebagai tempat penginapan, tetapi juga sebagai ruang yang menyediakan persekitaran yang harmoni dengan prinsip Islam. Antara elemen terpenting dalam hotel patuh syariah ialah penyediaan makanan dan minuman halal, yang merupakan syarat asas dalam memenuhi keperluan pengguna Muslim. Setiap bahan makanan mestilah disahkan halal oleh badan berautoriti seperti JAKIM, manakala dapur dan peralatan juga perlu dipisahkan daripada bahan haram dan najis (Samori et al., 2016). Ini bukan sahaja menambah keyakinan pengguna, malah menyumbang kepada integriti jenama hotel itu sendiri.

Elemen kedua ialah pengasingan ruang bagi lelaki dan wanita, terutama dalam fasiliti seperti kolam renang, gimnasium, spa dan ruang solat. Pengasingan ini memberi keselesaan kepada pelanggan Muslim untuk menggunakan kemudahan hotel tanpa ragu-ragu melanggar batas syarak. Hotel seperti De Palma Ampang dan Raia Hotel telah mengimplementasikan dasar ini sebagai sebahagian daripada nilai tambah perkhidmatan patuh syariah (Razalli et al., 2013).

Seterusnya, kewujudan kemudahan ibadah juga merupakan elemen asas. Kemudahan seperti surau yang selesa, arah kiblat dalam bilik, sejadah, dan naskhah al-Quran merupakan keperluan utama bagi pelanggan Muslim. Kajian oleh Rasit (2016) mendapati bahawa pelancong Muslim mengutamakan kemudahan spiritual ini dalam membuat keputusan penginapan, dan ketiadaannya boleh memberi kesan negatif kepada kepuasan pelanggan.

Larangan aktiviti tidak patuh syariah merupakan elemen penting yang lain. Ini termasuk pengharaman penjualan dan penggunaan alkohol, perjudian, serta sebarang hiburan yang bertentangan dengan nilai Islam.

Hotel patuh syariah juga mengamalkan dasar larangan pakaian tidak sopan dan penyediaan saluran TV yang bebas daripada kandungan tidak bermoral (Marzuki et al., 2021). Elemen ini menonjolkan komitmen hotel terhadap nilai Islam dan membina kepercayaan pelanggan.

Selain itu, etika pemakaian dan tingkah laku kakitangan perlu menggambarkan akhlak Islam. Pekerja wanita digalakkan menutup aurat, manakala komunikasi antara jantina perlu dilakukan secara sopan dan profesional. Latihan nilai Islam dalam pengurusan sumber manusia merupakan sebahagian daripada usaha memperkukuh budaya kerja Islamik dalam sektor hospitaliti (Henderson, 2010; Md Hamzaimi et al., 2015).

Pengurusan kewangan secara syariah juga memainkan peranan penting. Ini termasuk pematuhan terhadap kontrak kerja yang adil dan tidak menindas, urus niaga yang bebas daripada riba, gharar dan unsur haram lain, serta kerjasama dengan institusi kewangan Islam untuk pengurusan aset dan liabiliti. Menurut Mohd Fadil (2011), penggunaan prinsip syariah dalam pengurusan kewangan hotel dapat meningkatkan ketelusan dan keadilan dalam operasi perniagaan.

Rekabentuk dan hiasan dalaman juga perlu mematuhi nilai Islam. Hotel patuh syariah lazimnya menampilkan elemen seni bina Islam seperti kaligrafi, pemisahan ruang keluarga dan tetamu, serta penggunaan warna-warna yang sederhana dan menenangkan. Ruang hiburan seperti TV dan muzik latar juga perlu ditapis agar sesuai dengan suasana Islamik (Samori et al., 2016). Semua ini memberi impak terhadap pengalaman pelanggan Muslim dan bukan Muslim yang menghargai persekitaran tenang dan harmoni.

Akhir sekali, pensijilan dan pemantauan oleh badan berautoriti seperti JAKIM penting bagi memastikan ketelusan dan standard yang seragam dalam pelaksanaan hotel patuh syariah. Tanpa pensijilan rasmi, hotel sukar untuk meyakinkan pelanggan tentang tahap pematuhan sebenar. Maka, kolaborasi antara agensi kerajaan, NGO Islamik, dan pengusaha hotel adalah penting dalam mewujudkan ekosistem hospitaliti Islam yang mampan di Malaysia (Marzuki et al., 2021).

ANALISIS DATA

Kajian mendapati bahawa kerjasama dua hala antara Malaysia dan Indonesia berpotensi membentuk rangkaian pelancongan Islam serantau yang berdaya saing. Inisiatif seperti pembangunan standard bersama dan pakej pelancongan patuh syariah merentas sempadan boleh meningkatkan daya saing rantau ini dalam pasaran pelancongan Muslim global (Hasan, 2024).

Hasil analisis terhadap dokumen garis panduan rasmi, wawancara pakar dan kajian kes terhadap hotel-hotel yang dikenal pasti sebagai patuh syariah di Malaysia telah mengenal pasti enam tema utama yang mencerminkan elemen kritikal dalam pelaksanaan hotel patuh syariah. Tema-tema ini diperolehi melalui pendekatan analisis tematik berdasarkan kerangka Maqasid Syariah dan keperluan pelancong Muslim kontemporari.

Tema pertama ialah pematuhan terhadap makanan dan minuman halal. Semua hotel patuh syariah yang dikaji menunjukkan komitmen yang tinggi dalam mendapatkan pensijilan halal dari JAKIM atau badan berwajib. Dapur, pembekal bahan mentah, serta prosedur penyediaan makanan ditetapkan mengikut piawaian halal. Elemen ini dilihat sebagai teras utama dalam pelaksanaan syariah di hotel, seiring dengan keutamaan dalam kategori daruriyyat (Rasit, 2016; Samori et al., 2016).

Tema kedua ialah penyediaan kemudahan ibadah. Hampir semua hotel yang terlibat menyediakan surau, sejadah, arah kiblat dan naskhah al-Quran di setiap bilik penginapan. Ada hotel yang turut mengumumkan waktu solat dan menyediakan ruang pengajian ringkas. Ini membuktikan bahawa keperluan spiritual dianggap penting dan menjadi ciri pembeza antara hotel patuh syariah dan hotel konvensional (Md Hamzaimi et al., 2015).

Tema ketiga ialah pengasingan kemudahan lelaki dan wanita. Walaupun tidak semua hotel mampu melaksanakan pengasingan menyeluruh atas faktor reka bentuk sedia ada, beberapa hotel menyediakan

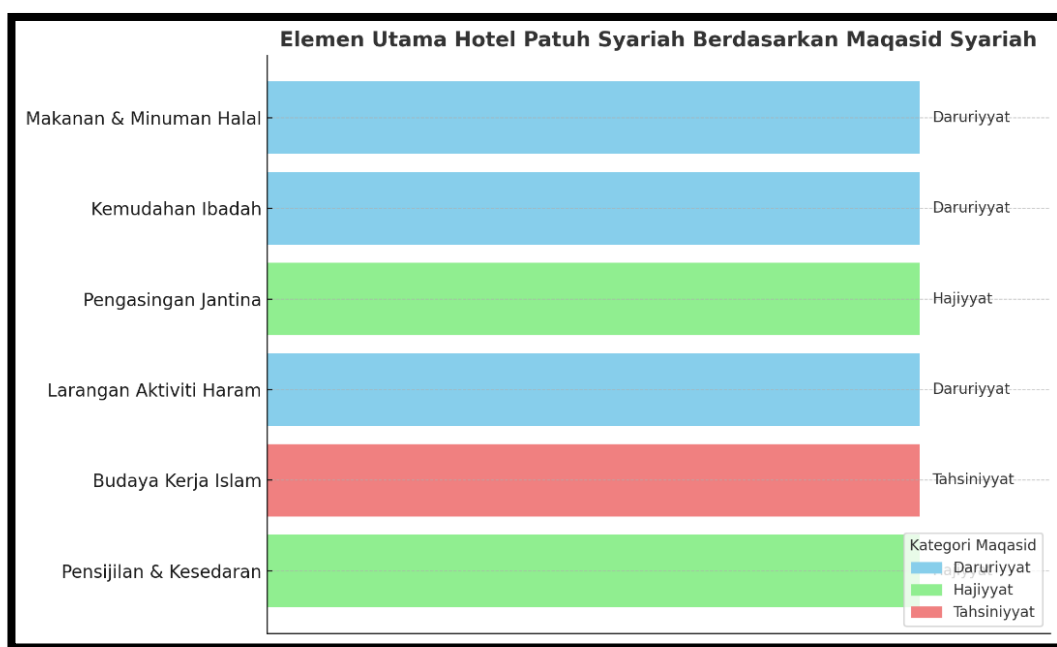
masa penggunaan berbeza untuk kolam renang atau gimnasium bagi lelaki dan wanita. Elemen ini mencerminkan usaha ke arah menepati tuntutan syarak secara berperingkat (Razalli et al., 2013).

Tema keempat ialah larangan aktiviti tidak patuh syariah. Semua hotel patuh syariah yang dikaji melaksanakan larangan penjualan alkohol, perjudian dan hiburan yang melampaui batas. Malah, kandungan televisyen ditapis agar tidak menampilkan unsur lucah atau keganasan. Langkah ini menunjukkan komitmen dalam mengekalkan persekitaran yang bersih daripada maksiat dan bertepatan dengan prinsip al-amr bil ma'ruf wa nahy 'anil munkar (Henderson, 2010).

Tema kelima ialah latihan dan budaya kerja Islam. Dapatan menunjukkan bahawa pengurusan hotel memberi perhatian kepada etika pemakaian kakitangan, adab dalam berinteraksi dan penglibatan dalam aktiviti spiritual seperti bacaan doa harian. Namun, latihan rasmi berkenaan syariah masih bersifat tidak menyeluruh dan memerlukan sokongan daripada institusi latihan Islamik (Samori et al., 2016).

Tema keenam ialah tahap kesedaran pengguna dan pensijilan. Ramai pengunjung menganggap label “patuh syariah” tidak membawa makna signifikan tanpa pensijilan rasmi. Oleh itu, hotel yang memiliki pengiktirafan daripada JAKIM atau ITC lebih diyakini pengguna, berbanding hotel yang hanya mengiklankan diri sebagai “Islamic-friendly” tanpa piawaian tetap. Ini menekankan keperluan kepada sistem pensijilan yang kukuh dan audit berterusan (Marzuki et al., 2021).

Secara keseluruhannya, analisis dapatan menunjukkan bahawa elemen-elemen seperti makanan halal, kemudahan ibadah, larangan aktiviti haram dan budaya kerja Islam merupakan komponen utama dalam pelaksanaan hotel patuh syariah. Walau bagaimanapun, terdapat keperluan kepada penambahbaikan dari sudut pemantauan, latihan berterusan dan sokongan dasar yang lebih menyeluruh untuk menjamin konsistensi dan keberkesanan pelaksanaan. Berikut ialah Rajah 1 yang menunjukkan elemen utama Hotel Patuh Syariah di Malaysia yang dikategorikan berdasarkan tiga komponen utama dalam Maqasid Syariah: Daruriyyat, Hajiyyat dan Tahsiniyyat.

Rajah 1: Elemen utama Hotel Patuh Syariah di Malaysia yang dikategorikan berdasarkan tiga komponen utama dalam Maqasid Syariah: Daruriyyat, Hajiyyat dan Tahsiniyyat.

Rajah 1 menunjukkan pengelompokan enam elemen utama dalam pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia mengikut kategori Maqasid Syariah. Daripada visual yang dipaparkan, elemen dalam kategori Daruriyyat mendominasi keutamaan, yang merangkumi aspek Makanan & Minuman Halal, Kemudahan Ibadah, dan Larangan Aktiviti Haram. Ini menunjukkan bahawa elemen-elemen yang berkaitan dengan keperluan asas dan kelangsungan agama (seperti makanan halal dan ruang ibadah) menjadi tunjang dalam memenuhi tuntutan pelanggan Muslim dan prinsip syariah.

Sementara itu, dua elemen iaitu Pengasingan Jantina serta Pensijilan & Kesedaran dikategorikan di bawah Hajiyyat, iaitu keperluan pelengkap yang memberi kemudahan dan keselesaan kepada pengguna tanpa menjejaskan asas ibadah. Pengasingan kemudahan lelaki dan wanita, walaupun tidak bersifat wajib secara mutlak, memainkan peranan penting dalam memberikan persekitaran mesra syariah dan keselesaan rohani.

Hanya satu elemen, iaitu Budaya Kerja Islam, dikategorikan di bawah Tahsiniyyat. Elemen ini merangkumi nilai-nilai akhlak, etika komunikasi, dan latihan rohani yang membentuk suasana kerja Islamik dalam pengurusan hotel. Walaupun bersifat pelengkap, tahsiniyyat menyumbang kepada kualiti perkhidmatan yang lebih menyeluruh dan berakhlak, sekali gus meningkatkan imej Islam dalam sektor hospitaliti.

Secara keseluruhannya, rajah ini memperlihatkan bagaimana Maqasid Syariah digunakan sebagai asas klasifikasi dalam membina model pelaksanaan hotel patuh syariah, yang bukan sahaja menitikberatkan aspek ritual dan halal, tetapi turut melibatkan nilai-nilai keselesaan, kesejahteraan dan profesionalisme Islamik.

Jadual 6: Tema Dapatan Kajian Hotel Patuh Syariah

TEMA UTAMA	HURAIAN RINGKAS	KATEGORI MAQASID SYARIAH	PETIKAN DIALOG
Pematuhan Halal	Penyediaan makanan/minuman halal, dapur & pembekal disahkan oleh JAKIM.	Daruriyyat	“Semua bahan mentah mesti ada sijil halal, dan kami asingkan dapur khas untuk elak pencemaran silang.” (Pengurus Hotel A)
Kemudahan Ibadah	Surau, arah kiblat, sejadah & al-Quran disediakan di setiap bilik.	Daruriyyat	“Kami pastikan arah kiblat jelas, dan setiap bilik ada sejadah serta al-Quran untuk tetamu.” (Pengurus Operasi Hotel B)
Pengasingan Jantina	Masa penggunaan berbeza atau pemisahan ruang untuk kolam renang & gim.	Hajiyyat	“Kami ada masa khas untuk wanita guna gim dan kolam supaya pelanggan rasa selesa dan terjaga.” (Penyelia Kemudahan Hotel C)
Larangan Aktiviti Tidak Patuh Syariah	Larangan alkohol, perjudian, hiburan tidak bermoral; tapisan saluran TV.	Daruriyyat	“TV dalam bilik telah ditapis kandungannya, dan kita memang tak benarkan alkohol dijual atau dibawa masuk.” (Pengurus Hal Ehwal Syariah Hotel D)
Latihan & Budaya Kerja Islam	Etika pemakaian, adab komunikasi & amalan doa; latihan Islam masih kurang.	Tahsiniyyat	“Kami ajar staf bagi salam dan mula kerja dengan doa, tapi modul latihan rasmi patuh syariah belum ada lagi.” (Pengurus HR Hotel E)
Kesedaran Pengguna & Pensijilan	Label patuh syariah lebih diyakini jika ada pensijilan rasmi seperti JAKIM/ITC.	Hajiyyat	“Ramai tetamu tanya, hotel ni ada sijil patuh syariah ke? Mereka nak yang betul-betul sah, bukan sekadar label.” (Eksekutif Pemasaran Hotel F)

Jadual 6 memperincikan enam tema utama yang dikenalpasti hasil daripada analisis temu bual dan dokumen berkaitan hotel patuh syariah di Malaysia. Setiap tema mewakili aspek kritikal dalam pelaksanaan konsep hotel patuh syariah yang bertepatan dengan prinsip Maqasid Syariah. Tema pertama ialah Pematuhan Halal, yang menekankan penyediaan makanan dan minuman yang dijamin halal, termasuk kawalan rapi terhadap pembekal dan dapur. Tema kedua, Kemudahan Ibadah, merangkumi penyediaan ruang solat, arah kiblat, sejadah, dan naskhah al-Quran yang menjadi keperluan asas pelancong Muslim.

Tema ketiga berkait dengan Pengasingan Jantina, khususnya dalam penggunaan kemudahan seperti kolam renang dan gimnasium, yang dilaksanakan melalui waktu penggunaan berasingan. Seterusnya, Larangan Aktiviti Tidak Patuh Syariah merupakan elemen penting yang menunjukkan komitmen hotel dalam mengehadkan akses kepada alkohol, perjudian, dan kandungan hiburan tidak bermoral. Tema kelima pula menumpukan kepada Latihan dan Budaya Kerja Islam, yang menekankan keperluan kepada etika pemakanan, adab komunikasi dan penglibatan staf dalam aktiviti kerohanian. Akhir sekali, Kesedaran Pengguna dan Pensijilan menonjolkan pentingnya pengiktirafan rasmi daripada badan seperti JAKIM dan ITC dalam membina keyakinan pelanggan terhadap keaslian pematuhan syariah.

KESIMPULAN

Kajian ini membuktikan bahawa konsep hotel patuh syariah memainkan peranan penting dalam memenuhi keperluan pelancong Muslim yang semakin peka terhadap nilai-nilai Islam dalam pengalaman percutian mereka. Dapatan kajian mendapati bahawa elemen-elemen seperti pematuhan makanan halal, larangan aktiviti tidak syarie, penyediaan kemudahan ibadah, dan pengasingan jantina masih menjadi penanda aras utama bagi kesahihan status patuh syariah sesebuah hotel (Md Salleh et al., 2020; Pitra & Albattat, 2021). Namun, ketidakkonsistenan dalam pelaksanaan serta pelabelan yang tidak dikawal telah mencetuskan kekeliruan dalam kalangan pelanggan dan menjejaskan kredibiliti hotel berkenaan. Realitinya, bilangan hotel yang menerima pengiktirafan rasmi daripada pihak berautoriti seperti JAKIM masih amat rendah. Menurut Islamic Tourism Centre (2023), hanya 15 hotel telah mendapat pensijilan patuh syariah berbanding lebih 5,200 hotel berdaftar di Malaysia. Ini menunjukkan jurang pelaksanaan yang besar dan memperlihatkan potensi besar yang belum dimanfaatkan sepenuhnya oleh pemain industri perhotelan. Dapatan ini selari dengan hasil kajian Marzuki et al. (2021) yang menekankan perlunya mekanisme pensijilan yang lebih menyeluruh dan sistematik.

Sehubungan itu, pihak kerajaan disarankan untuk memperkenalkan standard mandatori yang boleh menjadi rujukan utama kepada pengusaha hotel. Langkah ini penting bagi mewujudkan keseragaman pelaksanaan dan mengelakkan eksploitasi label seperti “Muslim-friendly” yang tidak memenuhi semua kriteria syariah (Rahman & Ismail, 2022). Usaha ini boleh diselaraskan dengan kerjasama antara JAKIM, Kementerian Pelancongan, dan ITC bagi memastikan proses pensijilan lebih telus, berstruktur dan berskala nasional. Di samping itu, kajian mencadangkan agar modul latihan bersepadu yang berteraskan nilai Maqasid Syariah diperkenalkan secara rasmi untuk semua kakitangan hotel. Modul ini perlu merangkumi aspek etika Islam, layanan pelanggan menurut adab syarie, serta kepekaan terhadap keperluan rohani pelanggan Muslim (Ahmad & Zulkifli, 2023). Ini sejajar dengan saranan Bowen (2023) yang menyatakan bahawa keberkesanan pelaksanaan dasar Islamik dalam sektor perkhidmatan bergantung kepada tahap latihan dan penghayatan nilai oleh tenaga kerja garis hadapan.

Pihak industri juga perlu lebih proaktif dalam mendidik pelanggan tentang kelebihan dan ciri sebenar hotel patuh syariah melalui kempen kesedaran pengguna, promosi digital dan kerjasama bersama platform pelancongan seperti MuslimPro, HalalTrip atau Salam Standard. Penerangan yang lebih meluas ini bukan sahaja dapat meningkatkan literasi pengguna, bahkan membina keyakinan terhadap jenama Islamik yang tulen (CrescentRating, 2023; Abdullah & Ibrahim, 2023).

Akhir sekali, bagi memastikan kelestarian pelaksanaan hotel patuh syariah di Malaysia, kerjasama rentas sektor perlu diperkukuhkan. Institusi pengajian tinggi, agensi kerajaan, organisasi pensijilan halal,

dan pengusaha industri perlu duduk semeja dalam membangunkan satu ekosistem hospitaliti Islam yang komprehensif. Inisiatif ini bukan sahaja penting dari sudut ekonomi dan perkhidmatan, bahkan turut memberi sumbangan kepada pembangunan imej Malaysia sebagai destinasi unggul pelancongan Islam global.

PENGHARGAAN

Penulis merakamkan penghargaan kepada semua penyelidik dan Universiti Teknologi MARA atas sokongan kearah penerbitan artikel ini.

KONFLIK KEPENTINGAN

Penulis mengisytiharkan tiada sebarang konflik kepentingan dalam kajian ini.

SUMBANGAN PENULIS

Siti Nur Husna Abd Rahman terlibat dalam Pembangunan concept penulisan, draf awal dan penngurusan kajian. Rafidah Mohd Azli sebagai penulis penghubung menyumbang dalam penyeliaan penulis utama, rekabentuk kajian dan ulasan kritikal, manakala. Nursafra Mohd Zhaffar menyumbang dalam ulasan literatur, ketepatan data dan persediaan dokumen sokongan. Mohd Azam Yahya menyumbang dalam Analisa data, validasi dan input teknikal dapatan kajian. Siti Nadiah Binti Babge terlibat dalam penyuntingan, bacaan pruf dan terjemahan untuk serahan akhir manuskrip.

RUJUKAN

- Abdullah, M. F., & Ibrahim, R. A. (2023). Halal hospitality in Malaysia: Institutional frameworks and policy development. *International Journal of Islamic Tourism*, 8(2), 31–45.
- Ahmad, A. R., & Zulkifli, M. A. (2023). Syariah-based customer service: An Islamic hospitality perspective. *Journal of Islamic Management Studies*, 11(1), 51–68.
- Battour, M., Battor, M., & Bhatti, M. A. (2014). Islamic attributes of destination: Construct development and measurement validation, and their impact on tourist satisfaction. *International Journal of Tourism Research*, 16(6), 556–564. <https://doi.org/10.1002/jtr.1947>
- Bowen, G. A. (2023). Document analysis in qualitative research. *Qualitative Research Journal*, 23(1), 11–25.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- CrescentRating. (2023). Global Muslim Travel Index (GMTI) 2023. <https://www.crescentrating.com>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Fadil, M. F. (2011). Developing shariah-compliant hotels in Malaysia: An exploratory study. *Journal of Tourism, Hospitality and Culinary Arts*, 3(2), 1–14.
- Hamzaimi, M., Hassan, R., & Yaakob, N. (2015). Pengaplikasian prinsip Islam dalam operasi hotel di Malaysia: Analisis awal terhadap pendekatan patuh syariah. *Jurnal Syariah*, 23(3), 327–342.
- Henderson, J. C. (2010). Islamic hospitality: Emerging concepts and strategies in Malaysia. *Journal of Islamic Tourism*, 2(1), 45–60.

- Islamic Tourism Centre (ITC). (2023). Laporan perkembangan pelancongan Islam Malaysia 2023. Putrajaya: Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya Malaysia.
- ITC. (2021). Islamic Tourism Strategic Roadmap 2021–2025. Islamic Tourism Centre Malaysia.
- JAKIM. (2015). Garis Panduan Pensijilan Hotel Patuh Syariah Malaysia. Jabatan Kemajuan
- Marzuki, A., Hussin, R., & Mahadzirah, M. (2021). Shariah-compliant hotel practices and challenges in Malaysia. *Journal of Tourism and Hospitality Research*, 20(1), 99–112.
- Md Hamzaimi, I., et al. (2015). Shariah-compliant hotels in Malaysia: Management and operational perspectives. *Journal of Islamic Hospitality Studies*, 4(2), 89–105.
- Md Salleh, N. Z., Samori, Z., & Awang, K. W. (2020). Maqasid al-Shariah in Islamic tourism: Meaning, application, and implication. *Journal of Islamic Marketing*, 11(6), 1387–1403. <https://doi.org/10.1108/JIMA-09-2019-0190>
- Mohd Fadil, I. (2011). Upgrading the hospitality industry: A strategy for Muslim tourism. *Islamic Tourism Journal*, 3(3), 210–225.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE Publications.
- Pitra, Z., & Albattat, A. R. (2021). Assessing Muslim tourists' expectations towards Shariah-compliant hotels in Malaysia. *Journal of Islamic Tourism and Heritage*, 2(1), 29–38.
- Rahman, A. A., & Ismail, M. N. (2022). Harmonising halal tourism and hospitality standards: A Malaysian perspective. *Journal of Halal Science and Management*, 7(1), 14–25.
- Rasit, M. A. (2016). Kepuasan pelanggan Muslim terhadap perkhidmatan hotel patuh syariah di Malaysia. *Jurnal Teknologi*, 78(1), 11–18.
- Rasit, R. M. (2016). Provision of Shariah-compliant hotel services towards Muslim tourism in Malaysia. *Proceedings of BESSH-2016*, 14–20.
- Razalli, M. R., Abdullah, R., & Hassan, M. G. (2013). Developing a model for Islamic hotel certification. *International Business Management*, 7(4), 409–419.
- Samori, Z., Md Salleh, N. Z., & Khalid, M. M. (2016). Current trends on halal tourism: Cases on selected Asian countries. *Tourism Management Perspectives*, 19, 131–136.
- Tourism Malaysia. (2023). *Tourism performance report 2022/2023*. Kuala Lumpur: Ministry of Tourism, Arts and Culture.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications.
- Yusuf, M., & Salleh, M. S. (2022). Exploring Maqasid Syariah in the context of halal governance. *Journal of Islamic Economics and Finance*, 9(1), 83–98.

© 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY SA) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).